

RESEPTEJÄ KEMISTÄ: KENTTÄMUISTIINPANOT

Tämän asiakirjan aineistot on tuotettu osana nykyaikamuseo **Kiasman** ja Helsinkiläisen **School of Activism**¹ (SOA) järjestön koordinoimaa valtakunnallista **Heimo** -yhteisötaidehanketta (2013)². Hanke keräsi nuorilta eripuolilta Suomea kuutisenkymmentä ehdotusta nuorten ympäristöjen kehittämiseksi. Ehdotukset kerättiin verkossa. Työryhmä valitsi näistä kuusi, joiden varassa Kiasman ja SOAn valikoimat taiteilijat kävivät luomaan taideteoksiaan. Heimon muita taiteilijoita olivat **Heta Kutchka** (Kohdekaupunki: Turku), **Minna Suoniemi & Petri Alamaunus** (Outokumpu), **Hans-Peter Schütt** (Lahti), **Timo Vaittinen** (Lappeenranta) ja **Maiju Niskala** (Helsinki).

Allekirjoittanut toimi puolivuotisen prosessinsa ajan Kemissä. Matkapäiviä kertyi n. 20. Hankkeen tuottajana toimi **Veera Jalava**.

"Kenttämuistiinpanot" on julkaistu alunpitäen Heimo -hankkeen blogissa. Tämä asiakirja on koostettu niiden pohjalta ja luovutettu Settlementtiliiton **Uusi paikallisuus**³ -hankkeen projektikoordinaattorille **Liisa Ojalle**, sillä ajatuksella että UP -hanke voi hyödyntää sisältöjä sekä esiteltyjä ruokateemaisia vuorovaikutusmenetelmiä jatkossa. Aineisto on jaettu myös nuorisolle ja kaupungin päättäjille. Tekstit ja kuvitukset⁴ on lisensoitu vapaan käytön, kopioinnin ja muokkaamisen mahdollistavalla COOL1.0 -lisenssillä⁵. Niitä voi siis käyttää kaikissa yhteyksissä ilman ilmoitusvelvollisuutta. Kenttämuistiinpanojen lisäksi julkaistiin myös "**Reseptejä Kemistä**"⁶ kirjanen, joka sisältää kirjoituksissa viitattuja ruokareseptejä.

Tekstin muotoilua korjattu ja pari linkkiä lisätty 27.01.2015

1 SOAn verkkosivut: <http://www.schoolofactivism.com/>

2 http://www.minedu.fi/OPM/Verkkouutiset/2013/02/arhinmaki_taideprojekti_heimo.html
| www.heimo.fi

3 Uusi paikallisuus -hanke (2011-2015): <http://www.settlementti.fi/uusi-paikallisuus/>

4 Kuvitukset vektorimuodossa: <https://openclipart.org/collection/collection-detail/idezem/8211>

5 Lisenssi: <http://oree.storijapan.net/cool/>

6 Lataa "Reseptejä Kemistä": <http://eero.storijapan.net/kemin-reseptit/>

Sisällys

RESEPTJÄ KEMISTÄ: KENTTÄMUISTIINPANOT.....	1
”MUSTAN MUMMON TORTILLAT”	2
HANKKEIDEN HAVINAA.....	3
YSILUOKKALAISET METSÄSTÄVÄT VÄLIPALANSA.....	5
PAIKKA VAIKUTTA.....	6
KUINKA: ”MCDONALDS HEPOLAAN”?.....	7
Päivitys 24.10.2013:.....	8
Päivitys 25.11.2013:.....	9
VIERAILU KEMIHALLILLA.....	10
Päivitys 22.10.2013.....	10
MAUSTEPANKKI JA KAREN HIP-HOP.....	11
OPPIKASKUNNAN POROPITSAT.....	12
INSPIROIVIA NYKYTAIDEPROJEKTEJA.....	14
”Meidän ateriat = Meidän tarinat”	14
Yhteiskunnallinen kokkikoulu.....	15
Solidaarisuushillo.....	16
Pizzeria Babylon.....	17
LINKKEJÄ.....	18

Eero Yli-Vakkuri
eero@storijapan.net 00358505729743

<http://eero.storijapan.net/kemin-reseptit/>

”MUSTAN MUMMON TORTILLAT”

(Julkaistu: 23.09.2013)

Köröttelin aamutuimaan Kemin [Hepolan koululle](http://www.kemi.fi/hepo/)⁷ kerätäkseni 7. luokkalaisten lempiruokareseptejä. Koulun rehtori **Anna-Maija Leinonen** toivotti minut tervetulleeksi ja uskoi minut kotitalouden ja uskonnon opettajan **Sirpa Kurtin** huomaan. Tutustuin Sirpan johdolla taloon ja pääsin seuramaan auditoriossa [Comenius-projektin](http://www.cimo.fi/ohjelmat/comenius)⁸ myötä kehittynyttä esitelmää Suomen soista. Sain esitelmän perään puheenvuoron ja kerroin oppilaille Heimo hankkeesta sekä aikomuksestani kerätä reseptejä ja kokkailla nuorten Kemiläisten kanssa.

Ensimmäinen ruoka johon tutustuin oli ”Raaka murrettu nuudeli, pussista nautittuna”. Esittelijöiden mukaan paras makuseon on kasvis. Nuudelilaatan päälle kaadetaan pakettiin kuuluvan mausteet ja pakettia mäiskitään niin, että laata murenee. Murennetut nuudelit syödään raakana. Välipalan kanssa tulisi juoda myös 1-5 essään⁹ mutta en aijo kokeilla.

7 Hepolan koulu: <http://www.kemi.fi/hepo/>

8 Comenius projekteista: <http://www.cimo.fi/ohjelmat/comenius>

9 ES lyhenne Euroshopper Energia juoma

Nuudelit maistuvat ihan hyviltä. Annan niille 4,5/5 koska [ei maistu nuudeli](#)¹⁰

Kotitalouden tunnilla viisi oppilasryhmää tarjoili ideoita siitä, mikä olisi tyypillinen Kemiläinen ruoka. Tätä arvuutellesamme päädyimme valmistamaan tortilloita. Muita menestyneitä ehdotuksia olivat erilaiset kanaruuat ja makkara sinapilla. Huomionarvoisa lemppariruoka oli myös **Jatan Burgerin**¹¹ ”Ylipäälikkö” hampurilainen, josta riittää kuulemma lihaa koko perheelle – Viikoksi. Tortillatarpeet löytyivät lähikaupasta. Jotta annos olisi tunnistettava sille äänestettiin nimeksi: ”Mustan mummon tortillat”. Muita nimivaihtoehtoja olivat ”Lihaisat lörtsy”, ”Kemi De Special” sekä ”Kemiläinen mähömättö”.

Jotkut oppilaat ruskistivat sipulin tai muita kasviksia jauhelihan joukossa. ”Raaka o liian äkästä” kerrottiin. Pitkällä välitunnilla keskustelin muutaman oppilaan kanssa Hepolan alueesta. Parilta oli varastettu polkupyöriä ja nuorten kokemusten mukaan alue on levoton. Nimenomainen toivomus oli, että Hepolassa toimisi enemmän partioivia poliiseja.

Kun luokka kokoontui uudelleen tenttasin nuorilta ”Miltä Kemi maistuu”? Jännimpiin huomioihin kuului, että Kemi maistuu paperilta. Paperitehtaiden lemu kuulemma tarttuu vanhempien vaatteisiin ja tunkeutuu siten koteihin. Paperi kuulemma maistuu hyvältä. Ruokailun jälkeen juttelimme harrastusmahdollisuuksista.. Sain kuulla parista kiinnostavasta nuorisotilasta joihin tutustun myöhemmin.

Ennen lähtöä piipahdin oppilaskunnan kahvilassa. Kahvilan suosituin myyntiartikkeli on TUC-suolakeksit ja pillimehut. Nuudeleja ei pyynnöistä huolimatta olla saatu myyntiin. Oppilaat neuvottelevat opettajien kanssa mahdollisuudesta myydä myös nuudelipaketteja. Myyntituloilla on saatu ostettua [kikkeri](#)¹².

Päivä päättyi keskustassa järjestyneeseen [Lounais-lappi](#)¹³ lehden haastatteluun. Vastasin toimittajan **Arja Pekkalan-Matikaisen** kysymyksiin Heimo -hankkeesta ja ”Reseptejä Kemistä” projektin tulevasta ohjelmasta. Haastattelu kääntyi päälaelleen kun kävin tenttaamaan Arjaa Kemiläisestä kulttuurielämästä ja nuorten tilanteesta. Arjan mukaan Kemi on mainettaan paljon parempi ympäristö ja hän kykeni samalta istumalta listamaan lukuisia nuorisoa huomionottavia tapahtumia sekä projekteja. Monet esimerkit palautuivat seurakunnan ja nuorisotoimen organisaatioihin.

Sain myös johdannon [Kemin Kuninkaaalliset](#)¹⁴ perinteeseen. ”Reseptejä Kemistä” projekti hyötyi paljon Arjan vinkeistä.

Kokemukset Hepolassa olivat kannustavia, ruokaa syötiin rauhallisessa ilmapiirissä ja jutteleminen kävi luonnostaan. Jatkan työtä huomenna

10 ”4,5/5, koske ei maistu salami” Youtube viraalihuumorina:

<http://www.youtube.com/watch?v=i4uynMmcGAs>

11 Jatan Burger Ky: Valtakatu 6, 94100 Kemi +358 16 253700

12 Pöytäjalkapallopele: <http://www.flickr.com/photos/jukkapalmu/9898737675/>

13 Lounais-Lappi lehti: <http://www.lounaislappi.fi/>

14 Kemin kuninkaaalliset: <http://www.kemi.fi/kuninkaaalliset/>

toimien ysiluokkalaisten kanssa. Mikäli aikataulu sallii saan kerättyä ruokareseptejä myös maahanmuuttajien suomen kielen ryhmältä. Reseptejä kerätessä tuli mieleen, että toimeni sekoittavat **Lönnrotia** ja **Hannu Karpoa**¹⁵.

HANKKEIDEN HAVINAA

(Julkaistu: 24.09.2013)

Toinen päivä Hepolan koululla käynnistyi keskusteluilla, johon osallistuivat [Luotolan nuoret](#) ry:n¹⁶ nuorisotyö johtajan **Eija Pirjetän**, Setlementtiliiton Uusi paikallisuus-hankkeen Rovaniemi-Kemi projektinkoordinaattorin Liisa Ojalan ja Hepolan koulun rehtorin Anna-Maija Leinonen.

Keskustelun lähtökohta oli "Ristiriidat nuorten ja aikuisten kaupunki kokemuksissa". Nuoret ovat kertoneet, että Hepolan alue ja Kemi ovat levottomia ja virikkeettömiä ympäristöjä. Mutta aikuiset kokevat kaupungin olevan verrattain turvallinen ja että nuorille on tarjolla paljon ohjelmaa. (Keskustelu Lounais-Lappi lehden Arjan kanssa tukee tätä käsitystä). Ikäpolvilla on siis erittäin erilaiset kokemukset siitä minkälainen kaupunki on.

Ero kuvastuu esimerkiksi kokemuksissa etäisyyksistä: Nuorten mukaan Hepola on kaukana keskustasta.. Mutta aikuisten mielestä etäisyys on asennekysymys. Liikkuminen on tänään paljon helpompaa kuin 70-luvulla. Ongelman ratkaisuksi tunnusteltiin ideaa, että harrastus- ja virkistysmatkoja keskustan ja Hepolan välillä kannustettaisiin järjestämään kimppekyydein. **Mielestäni vielä hienompaa olisi jos liftaamistaidot voitaisiin sisällyttää opetusohjelmaan!** Liftaamiskoulu voitaisiin järjestää osana suunnistustaitojen opetusta.

Eija ja Anna-Maija esittivät vakuuttavasti, että Hepolan on mainettaan parempi ympäristö. Tämä näkyy esimerkiksi siinä miten hyvin Hepolan koulu pärjää vertailuissa. Esittelyn pohjalta muodostui kuva, että käynnissä on murros. Aivan viime aikoina alueen ränsistyneisiin omakotitaloihin on käynyt muuttamaan uusia asukkaita. Nuoret perheet remontoivat tiluksiaan ja parantavat samalla koko Hepolan viihtyvyyttä. Vaikuttaa, että Hepolan julmettu maine on rappioromanttinen myytti.

Hahmottelimme yhdessä mistä myytti koostuu.

Tehtaat joiden varjossa koko Kemi on kasvanut ovat tärkeä osa paikallista identiteettiä. Niihin suhtautuminen on ristiriitaista. Kolmivuorotyö sitoo vanhemmat tehtaille pitkiksi ajoiksi ja vaikka perhe tulisikin taloudellisesti

15 Hannu Karpo on tehnyt ohjelmaa Kemistä moneen otteeseen:
http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kemin_paattajat_uhkasivat_talojen_ylimpia_kerroksia_1960-luvulla_94575.html

16 Luotolan nuoret ry:n toimitila Siipi on samassa rakennuksessa koulun kanssa:
<http://www.lanuti.fi/Suomeksi/Valitse-kunta!/Kemi/Luotolan-Nuoret-ry>

hyvin toimeen nuoret saattavat kokea turvattomuutta. 90-luvulta alkaen tehdyt supistukset ovat johtaneet siihen, että Kemiä viiltää kuilu, joka erottaa toimeentulevat ja syrjäytymisvaarassa olevat perheet toisistaan. Talouden ja tehtaan ongelmat tuntuvat edelleen välittömästi molempien ryhmien arjessa.

Paperitehtaalle tehdään opintomatkoja ja koululaiset esiintyvät kanttiinissa joulun alla. Esiintymisistä kerääntyneet rahat käytetään yleensä väline hankintoihin ja niiden avulla on rahoitettu myös leirikouluja. Aikaisemmin nuoret unelmoivat urasta tehtaassa.. Ajateltiin, että sieltä sai varman leivän. Viime aikoina nämä puheet ovat vähentyneet. Keskustelua varjosti huoli tehtaiden tilanteesta. **Jos tehdas romahtaa, kaikki romahtaa.**

Jäimme palaverin jälkeen keskustelemaan Liisan kanssa Uusi paikallisuus-hankkeesta, jonka myötä on pyritty aktivoimaan asukas- ja kaupunginosaryhmiä eripuolilla Suomea.

Tampereen Hervannassa on käynnistetty [aikapankkia](#)¹⁷ ja järjestetty *taitovaihtokerhoja*. Vaasassa on tehty kaupunkikävelyitä, joiden aika päättäjät ja kaupunkilaiset ovat yrittäneet ratkoa kaupungin ongelmia yhdessä. Kemijärven nuorisoraati sai koottua julkilausuman, jonka myötä kouluun saatiin "Wilma tunnukset"¹⁸. Kaikkiaan Uuden paikallisuuden myötä on tehty paljon selvitystä asukkaiden oloista eripuolilla suomen. Hankkeen toiminnasta on paljon opittavaa.

"Reseptejä Kemistä" projektin kannalta kiinnostava projekti on **Khalfan Abdulrahmanin** Hervannassa käynnistämä "[Kokataan ja puhutaan Suomea](#)" [ohjelma](#)¹⁹. Khalfan kutsui ihmisiä kokoon ruuanlaiton merkeissä. Ohjelman ajatus oli harjaantua puhumaan suomea arkisissa puitteissa. Ruokasanasto on varmasti tärkeimpiä asioita mitä voi kannattaa uudesta kielestä oppia.

Hankkeita ja projekteja, joilla pyritään helpottaa taantumasta ja asenteiden kovenemisesta syntyneitä paineita on käynnissä ympäri Suomen. Kun Heimo hanke aloitti toimintansa Kulttuuriministeri **Paavo Arhimäki** totesi, että "Yhteiskunnallinen eriarvoisuus on muuttunut näkyväksi". On tärkeää, että eri hankkeet pysyvät kartalla toistensa toiminnasta eivätkä ajaudu varjostamaan ongelmia.

Kokatessa 9. luokkalaisten kanssa tenttasin oppilailta: "Kuka hyötyy siitä, että Hepolaa pidetään pahana paikkana?". Yksi oppilas kertoi kokevansa, että muut Kemiläiset kiusaavat heitä levittelemällä huhuja "Hullusta Hepolasta".

17 Settlementtiliiton alulle auttava aikapankki:

<http://hervannanaikapankki.wordpress.com/>

18 Lisää Wilma tietojärjestelmästä: [https://fi.wikipedia.org/wiki/Wilma_\(ohjelmisto\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Wilma_(ohjelmisto))

19 Kokataan ja puhutaan Suomea: <http://www.setlementti.fi/uusi-paikallisuus/osahankkeet/tampere-hervanta/?x27762=w250994>

YSILUOKKALAISET METSÄSTÄVÄT VÄLIPALANSA

(Julkaistu: 25.09.2013)

Aamuryhmän poikien ruuat valmistuivat haipakkaan. Idea lasagnen valmistamisesta oli pohjustettu etukäteen. Uunissa kypsennettävän ruuan tekeminen oli hyvä idea, sillä meille jäi enemmän aikaa jutella siitä millainen paikka Kemi on. Valittelimme kimpassa mopokortin korkeaa 450€ hintaa. Kulkupeli on tärkeä sillä pohjoisen koululaiset liikkuvat parhaimmillaan 60 kilometrin päivämatkoja. Matkoja tehdään harrasteisiin, jolloin myös kavereiden kyysääminen on tavallista. Eilen [24.09.2013] penätyin "liftauskouluksen" tarve ei siis vaikuta akuutilta. Hepolan ulkopuolella asuvat nuoret saavat kulkea busseilla kouluun ilmaiseksi.

Keskustelun kääntynyt harrasteisiin kävi ilmi, että miltei joka kolmas pojista kalastaa tai metsästää. He kuuluvat metsästys seuroihin ja odottavat innolla aseentatolupiaan. Metsästys on kuulemma pohjoisen suosituimpia aktiviteetteja. Pukin toivotaan tuovan tänä vuonna ensimmäiset pyssyt. Keskustelun aikana paljastui yllätys: Olemme syöneet viikon tortilloja, pitsaa ja lasagnea.. Tänään nuoret tunnustivat pitävänsä enemmän lohesta ja perunoista!

"Ai oisko muka saanut savustaa lohta?" Kysyttiin. Toinen herkkä oli "Uunilohi Creme Bonjourilla". Lupasin järjestää ainakin savustuspöntön mukaan kun tulen keräämään reseptejä Luotolan nuoret ry:n nuorisotalossa syyslomaviikolla (19.10.2013). Nuokku sijaitsee samassa rakennuksessa koulun kanssa ja muutamat oppilaat uhkasivat tulla paikalle.

Eräät olivat kalastaneet kesällä päivittäin. Läheiseltä istutusaltaalta nousee ahventa ja lohta. Suistosta nousee nieriää, haukia ja taimenta. Yhdellä on kahdeksan kiloa lohta pakkasessa. **Anne Kärkkäisen** johdolla opastetut erätaidon kurssit sisältyvät koulun opetusohjelmaan ja metsästys-seurat ovat käyneet koululla kosiskelemassa nuoria harrastuksen piiriin. Metsästys on osa arkea. [Edit: Olin myöhemmin yhteydessä metsästys-seuraan²⁰ ja yritin järjestää tapaamisia. Seuralaiset eivät innostuneet ajatuksesta.. Nuoria on heidän kokemuksensa mukaan erittäin vaikea saada kiinnostumaan metsästäyksestä.]

Parin kilometrin päässä koululta pyydetään sorsaa ja metsäkanalintuja. Koulunkäynnin ohjaaja **Veli-Pekka Hintikka** oli käynyt eilen iltaohjelmanaan metsällä. Metsästys on perinteikästä.. Kemin alueelta on viety ammoisista ajoista turkiksia maailmalle.

Välitunnilla keskustelemme opettajien kanssa pohjoisen ja Helsingin suhteesta. Helsinkiläiset näyttävät usein *besserwissereinä*, joten

20 Veitsiluodon metsämiehet: <http://www.veitsiluodonmetsamiehet.fi/>

pohjoisesta on suunnattu yhteistyöhön kernaammin muiden eurooppalaisten kaupunkien kanssa. Koululaiset ovat päässeet Comenius-hankkeen kautta ulkomaille moneen otteeseen. Valtakunnallisen kulttuuritarjonnan ja keskustelun koetaan keskittyvään liiaksi Helsinkiin. Tämän valossa Helsingin ulkopuolelle suunnattu Heimo on erittäin tervetullut ele.

Iltapäivä ohjelmana valmistimme 8-luokkalaisten kanssa mokkapaloja. Ryhmästä tunnistautui muutamia tietokoneharrastajia. "Jos Kemi olisi peli se olisi GTA, Minecraft, Black Ops – Call of Duty tai the Sims". Itsestäni tuntuu, että [Kemi on Minecraft](#)²¹. Kaupungilla on tiukka ruutukaava ja talokanta on neliskulmaista.

Yhteis' äänestyksellä mokkapalojen nimeksi päätettiin "Tarjan Mogat" ja ne leikattiin paloihin Kemin ruutukaavan mukaillen. Opin päivän aikana, että "Mänkki" tarkoittaa Kemiläisittäin "Plösöä". Sain myös ohjeistuksen ynähtää "Voi viipale", kun hommat menee pieleen. Kolme päivää kokkailua antoi kohtalaisen tuntuman "Reseptejä Kemistä" projektiin. Seuraavalla matkalla pyrin pääsemään kalaruokien pariin. Kalaruuan kaihtamisella on tosin historiallinen peruste. Aikanaan pohjoisen piikojen ja renkien työehtoihin oli kirjattu, että on "saatava viikoittain ruuaksi muutakin kuin lohta". Kalaa näet nousi joesta niin paljon, että sitä pursusi korvista!

[EDIT: "Tainan mogat" viittaa vanhaan, kuppiinkallellaanolleeseen kotitalouden opettajaan. Tämän putkien aikana tehtiin aina mokkapaloja.]

PAIKKA VAIKUTTAA

(Julkaistu: 26.09.2013)

Neljäs päivä Kemissä käynnistyi tapaamisella Kemin kaupungin kirjastotoimenjohtajan [Hilkka Heikkisen](#)²² sekä [kulttuurikeskuksen Sarjksen](#)²³ johtajan **Outi Hyvösen** sekä tapahtumasihteerin **Sanna Lemiläisen** kanssa. Tapaamiseen osallistui myös museotoimenjohtaja [Kari Silvennoinen](#)²⁴.

Tunnustelimme tapaamisessa syitä sille miksi nuoret kokevat, että Kemi on mälsä paikka. Keskustelu vahvisti käsitystä, että kaupungilta löytyy paljon nuorille suunnattua kulttuuritarjontaa. Ongelmana on etteivät nuoret koe niitä omakseen tai löydä niistä muuten tietoa. Eri ikäryhmien kaupunkikokemukset ovat sangen erilaisia. Vallalla on protestimieliä. Kemistä on kuulemma helpompaa puhua pahaa kuin hyvää.

21 Video Minecraft pelin pelaamisesta: <http://www.youtube.com/watch?v=Zh76HFNJY6I>

22 Hilkka Heikkisen blogi: <http://kohtitulevaisuudenkirjastoa.blogspot.fi/>

23 Kulttuurikeskus Sarhis: <http://www.lanuti.fi/Suomeksi/Valitse-kunta!/Kemi/Lasten-kulttuurikeskus-Sarjis>

24 Museon verkkosivut: <http://merilapinmuseot.fi/museot/kemin-taidemuseo-alueaidemuseo>

Tapaaminen järjestettiin vasta remontoitujen [kulttuurikeskuksen](#)²⁵ tiloissa. Saamassa rakennuksessa toimii mm. työväenopisto, taidemuseo, kaupunginteatteri ja kirjasto.

Lainasin "Kemi eilen ja tänään" (1966) kirjan, joka valottaa paljon "[Punaisen Kemi](#)"²⁶ taustoja. Tutustuin myös "Jatuli XX" juhlaopukseen vuodelta -88. Kirjan perusteella vaikuttaa, että kaupungin päättäjät ovat jo pitkään ahkeroineet kehittääkseen kaupunkia monikulttuurisuutta edistäväksi ympäristöksi. 25 vuotta sitten kaupunki etsi kehittymismahdollisuuksia "ylikansallisesta yhteistyöstä" ja sillä on edelleen paljon ystävyyskaupunkeja. Selvitäkseen rakennemuutoksesta kaupungissa tarvittiin: "...[perestroikan](#)²⁷ ja [glasnostin](#)²⁸, avoimuuden ilmapiiriä.", edesmennyt kaupunginjohtaja **Juhani Leino** kirjoitti.

Taidemuseossa oli ruoka-aiheinen näyttely [Outoja hedelmiä – Des fruits étranges](#)²⁹, jonka takana toimivat taiteilijat **Leena Kangas & Christelle Mas**. Minulle kiinnostavin teos oli Masin video, jossa räjäyteltiin vihanneksia. Seuraava näyttely [SOMA – Uutta taidetta Lapista](#)³⁰ vaikuttaa koko Heimo-hankkeen vinkkelistä kiinnostavalta. Esillä on töitä Lapin yliopiston [soveltavan kuvataiteen](#)³¹ maisteriohjelman opiskelijoita ja henkilökunnalta. [Edit: Kävimme katsomassa SOMA näyttelyn Liisa Ojalan kanssa. Näyttely oli hyvin "normaali" – SOMA ohjelma vaikuttaa olevan luotu pelkästään kuvittamaan eri yhteisöjen arkea ja todellisuutta *taiteellisesti*. Tekijät eivät näyttelyn perusteella tähtää yhteiskunnalliseen toimijuuteen niissä ympäristöissä, joissa kuvaavat. Ts. Näyttely oli huipennos prosesseille, joita taiteilijat olivat kokeneet – Ei alusta josta dialogia vietäisiin eteenpäin. Näyttelyä vaivasi sentimentaalinen tunnelma ja yleis-inhimillisyyteen tarrautuva tunteisuus].

Vierailin kaupungintalon Panorama-kahviossa, josta otettu kuva on jaettu [wikimedia commonsiin](#)³². Visiitin jälkeen suuntasin [Kansikselle](#)³³ eli Kariharan nuorisotilalle. Toimitilana on entinen työväentalo, joka on vuokralla kaupungilta. Sen kellarissa on painisali. Kansiksella on esiintynyt mm. **Cheek**, josta kuulin Hepolan koululla välitunneilla. Cheek on kuulemma siitä jännä laulaja, että tästä tykkäävät pojat sekä tytöt. Peruskouluikäisten fanittamis kulttuuri toimii kuulemma useimmiten niin,

25 Kulttuurikeskuksen verkkosivut: <http://www.kemi.fi/kulttuurikeskus/>

26 Kemin veritorstaista kertova lyhyt aikalaiskuvaus:

http://yle.fi/elavaarkisto/artikkelit/kemin_veritorstai_1949_6103.html#media=6110

27 Lisää perestroikasta: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Perestroika>

28 Lisää glasnostista: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Glasnost>

29 Näyttelystä museon verkkosivuilla: <http://merilapinmuseot.fi/nayttelyt/outoja-hedelmia-des-fruits-etranges-leena-kangas-christelle-mas>

30 Lisää "Soma" taidenäyttelystä: <http://merilapinmuseot.fi/nayttelyt/soma-uutta-nykytaidetta-lapissa>

31 Soveltavan kuvataiteen maisteriohjelman verkkosivut:

<http://www.ulapland.fi/Suomeksi/Yksikot/Taiteiden-tiedekunta/Opiskelu/Maisteriohjelmat/Soveltavan-kuvataiteen-maisteriohjelma->

32 Linkki kuvaan: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:2013_city-of-kemi-september-2013_ore-e-refineries_c-none_panorama-3-photos_xxx_z_pho.jpg

33 Kariharan nuorisotilan verkkosivut: <http://www.lanuti.fi/Suomeksi/Valitse-kunta!/Kemi/Nuorisotilat/Karihaaran-nuorisotila>

että tytöt ja pojat tykkäävät eri artisteista.

Keskustelussa Kansiksen henkilökunnan kanssa huomioitiin, että **vaikka nuorilla on hyviä ideoita siitä minkälaista ohjelmaa kannattaisi järjestää, ei kehitysehdotuksia saada helpolla yhteiseen keskusteluun**. Koin saman kun mietimme Hepolan koululla mitä pitsan täytteitä ostaisimme – Vaikka kannustin parhaani mukaan hullutteluun; pitsoihin hankittiin konservatiivisia aineksia. Päätöksiin vaikutti varmasti se, että toimimme kouluympäristössä. Ympäristö kontrolloi, eli hallitsee sitä miten kysymyksiin kehtaa vastata. Eräretkellä vastaukset olisivat täysin erilaisia. Tätä ajatellen Reseptejä Kemistä -projektia kannattaa jatkossa edistää missä tahansa muualla kuin keittiöissä!

KUINKA: “MCDONALDS HEPOLAAN”?

(Julkaistu: 19.10.2013)

Kokkasimme tänään nuorten valitsemaa lempiruokaa Hepolan nuorisotilassa [Siivessä](#). Toimintaa tuki **Luotolan Nuoret** ry:n nuorisotyön johtaja **Eija Pirjetä**. Ohjasimme tapahtuman yhdessä [Uusi paikallisuus hankeen](#) koordinaattorin **Liisa Ojalan** kanssa. Lempiruuan äänestämisen yhteydessä tenttasimme nuorilta vinkkejä kaupungin kehittämiseksi – Illan päätteksi toimitimme McDonaldsille adressin!

Yritimme Liisan kanssa parittaa ruuanlaittamisen- ja kansalaisvaikuttamisen taitoja. Laadimme tilaisuutta varten PostIt-lappu-sulkeiset joissa oli kolme vaihetta. Ensimmäiseksi kartoitimme lapuille “Lempiruokia” ja “Kemin pahimpia puutteita”. Lempiruuat kirjoitettiin punaisille ja Kemin ongelmat vihreille lapuille. Valmiit laput liimattiin taululle ja nuoret äänestivät näistä suosikkinsa. Ylivoimainen lempiruoka oli tortillat.. Kemin pahimmaksi puutteeksi nimettiin ettei kaupungissa ole McDonalds hampurilais-ravintolaa tai muutenkaan houkuttelevia kauppia. Eniten ääniä keränneet ehdotukset vietiin jatkokäsittelyyn.

Toisessa vaiheessa kysyttiin ehdotuksia tortilla-ateria nimeksi sekä ideoita miten saataisiin Kemin pahin puute korjattua. Eli käytännössä: Miten kaupunkiin saataisiin McDonalds. Ideoista ja nimistä äänestettiin. Tämän jälkeen käytiin viimeiseen vaiheeseen, jossa päätettiin jälkiruusta ja siitä miten pahimpaan puutteeseen voitaisiin saman illan aikana puuttua.

Pitkän prosessin päätteeksi kävimme valmistamaan tortilloita, jotka oli nimetty *Tortilla alá Carte* eli *Tortilloiksi listan mukaan*. Loimme kokkaamisen rinnalla McDonaldsille suunnattua aloitetta ja keräsimme nimiä adressiin. Laadimme lyhyen tekstin, jolla perustelimme miksi Hepola on paras paikka pystyttää hampurilaisravintola. Nuoret kävivät myös lähikaupan kupeessa keräämässä nimiä adressiin. Asiakirja [koottiin .pdf](#)

[tiedostoksi](#)³⁴.

Lähetin aloitteen sähköpostilla yrityksen viestintäpäällikölle sekä markkinointiin. On tosi jännä nähdä miten se vastaanotetaan McDonaldsin konttorissa. Monet nuorista olivat aika kyynisiä ja eivät he usko, että adressia edes luetaan..

McDonaldsille toimitettu ehdotus ja adressi toimivat erinomaisena kokeena sille miten paljon "kuluttajilla" on valtaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöönsä. Mutta täytyy muistaa, että kuluttajuus on varsin suppea asema ja sen vinkkelistä voi ainoastaan vaikuttaa siihen miten kulutetaan... Kannattaa siis toimia aina ensikädessä kansalaisena eikä passivoitua, eli laiskistua toimimaan pelkkänä kuluttajana. Kuluttajana tukee vain kulutukseen tähtääviä elämäntapoja – Siitä on luovuus kaukana.

Olisi kiva jos nuorisotilalla ehdoti käydä joku yhteiskunnalliseen yrittämiseen erikoistunut tekijä tai paikallista ruokakulttuurin edustaja.. McDonalds aloitteen rinnalla olisi jännä seurata, miten Hepolaan saataisiin luotua vaikka luomuruoka piiri. Nuorisotilassa pyöri paljon vanhoja tuttuja Hepolan koululta sillä se toimii samassa rakennuksessa koulun kanssa. Siipi on hyvin varusteltu.. Muutamat jäivät tupaamaan katsomaan leffoja ja toiset kävivät pelaamaan biljardia tai pingistä. Leffojen äänentoisto oli säädetty basso-vireiseksi. Hilppasimme Liisan kanssa pois ennen sulkemisaikaa mutta aijon palata paikalle kunhan saamme vastauksen McDonaldsilta!

Päivitys 24.10.2013:

– Tapahtumasta [kirjoitettiin juttu](#)³⁵ Pohjolan Sanomiin. Hampurilaisravintolan Oulun-toimipiste lupasi vastaanottaa 1+8 henkisen ryhmän vierailulle keittiöön. Nuorille luvattiin hampurilaisateriat visiitin yhteydessä mutta matkakustannuksiin ei harmi kyllä saatu tukea. Siiven nuorten tulee siis laittaa kolehti pystyyn päästäkseen McDonald'siin tutustuakseen toimilupayrittäjyyteen.

– Viestinvaihdon yhteydessä keskusteltiin myös ravintolan perustamisesta Hepolaan.. Kaupungin väestön jakautumista ja tieliikenneverkostoa arvioimalla yhtiön edustaja laski, ettei Hepolaan ole tässä vaiheessa johdonmukaista perustaa hampurilaisravintolaan. Kemi-Tornio alue kuitenkin kiinnostaa. Oli erittäin mielenkiintoista seurata millä työkaluilla arvio luotiin. EU:n vaatimuksesta erilaiset tietokannat on tehty avoimiksi kansalaisille ja myös yritykset hyötyvät näistä aineistoista. Ravintola käytti

34 Alkuperäinen adressi verkossa: http://eero.storijapan.net/kemin-reseptit/2013_resepteja-kemista-julkaisun-verkkosivut-asiakirjakansio_eero-yli-vakkuri_c_q_xxx_e-1-a_z_fol/mcdonalds-hepolaan.pdf

35 Linkki verkkootikkeliin: <http://www.pohjolansanomat.fi/PS-Uutiset/1194847009341/artikkeli/heimo-hanke+kuuntelee+nuoria.html>

arvioinnissaan mm. [Paikkatietoikkuna](#)³⁶ palvelua kartoittaakseen väestön jakautumista ja [tilastokeskuksen tietoja](#)³⁷ laskeakseen, kuinka paljon liikennettä Hepolan ohittavilla teillä on. Myös [ympäristöministeriö](#)³⁸ tulee piakkoin julkaisemaan kaupalle vapaata valmiiksi analysoitua tietoa sivuillaan. Käyttökelpoisia välineitä löytyy myös [ympäristöhallinnolta](#)³⁹. Ravintolan tekemästä selvityksestä käy ilmi että "Hepolan kohdalla autoja kulkee keskimäärin yhteen suuntaan 2647 (kvl)" ja "päätiellä keskimäärin ennen Hepolaa ajaa 9521 autoa". Toivottavasti McDonalds jakaa vastavuoroisesti tietoja yritystoiminnastaan kansalaisten käyttöön. [Big Mac indeksi](#)⁴⁰ on tunnettu talouden mittari. Mikäli arvioisimme koko Suomea McDonaldsin käyttämällä työkaluilla, voisimme todentaa paikkoja joihin Ei missään nimessä kannata perustaa toimilupayritys ravintoloita.. Tällaiset paikat voisi nimetä "monikansallisenyrityksen kannalta haastaviksi" alueiksi ja voisi perustella, että näille alueille tulisi kohdentaa enemmän kunnallisia sosiaalipalveluita. Voisimme kehittää siis "Anti-Mac" indeksin, jonka avulla yritysyrityksen kannalta katveeseen jäävät kunnat, kaupungit ja kaupungin osat voitaisiin tunnistaa ja huomioida.

Päivitys 25.11.2013:

– Vierailu Oulun McDonald'siin peruttiin. Ryhmä ei loppupeleissä halunnut lähteä matkalle. Nuorten piti kerätä 50% matkarahoista Ouluun omatoimisesti.. Annoin neuvoja miten kerätä rahaa ja Liisa Ojala vinkkasi nuorille Ravintolapäivästä⁴¹. Hetken vaikutti, että nuoret olisivat keränneet rahat Ravintolapäivän myyntituloilla mutta järjestelyt vitkottelivat. Keskustelimme prosessista muutamien nuorten kanssa tänään... Kiire esitettiin isoimpana syynä sille miksi järjestelyt eivät olleet onnistuneet. Jälkiviisaana olisi pitänyt puhalttaa pilli jo ennen kuin hakemus lähti McDonald'sille. Idea herätti eripuraisuutta heti ehdotuksensa jälkeen eivätkä nuoret vilpittömästi halunneet tuhlata aikaansa idean kanssa. Yritin pakottaa projektia etenemään välittämättä nuorten flegmaattisesta protestista.

VIERAILU KEMIHALLILLA

(Julkaistu: 20.10.2013)

36 Tietopaikkaikkuna: http://www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi/kartta?zoomLevel=5&coord=391781.068_7290073.858&mapLayers=base_35+100+,90+100+,99+100+,465+100+&&showMarker=true

37 Tilastokeskus: http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/databasetree_fi.asp

38 Ympäristöministeriö: <http://www.ym.fi/fi-FI>

39 Ympäristöhallinto: <http://www.ymparisto.fi/kaupantietopankki>

40 Esittely Big Mac Indeksistä: https://fi.wikipedia.org/wiki/Big_Mac_-indeksi

41 Ravintolapäivä: <http://www.restaurantday.org/fi/>

Kannattaa rullata tutustumaan **Kemin rullalautailijat ry:n** ylläpitämään skeittihalliin. Videolla⁴²⁴³ **Matti Hasti** ja **Sami Järvelä** kertovat miten halli saatiin järjestettyä ja kuinka yhdistys toimii (Videon toimitus: Eero & Liisa Ojala, [Uusi paikallisuus hanke](#) koordinaattori). Liisa on kirjoitti tapaamisesta selonteon Uusi paikallisuus -hankkeen [verkkosivuille](#)⁴⁴. Kemihalli on nuorten aloitteesta perustettu paikka. Harrastajat perustivat Meri-Lapin rullalautailijat ry:n runsas vuosi sitten ja saivat tilan pystyyn parin kuukauden neuvottelun sekä järjestelyn perään. Halli on avoinna päivittäin ja sen toimintaan voi tutustua [Kemihalli facebook](#)⁴⁵ sivuilla.

Videontekemisen yhteydessä syntyi myös ehdotus Kemihallin logoksi ja muuta roheaa kuvitusta. Nuorten kanssa valmistettiin tortilloja perjantaina 19.10 ja videota kuvattiin myös sunnuntaina 20.10. Hallin rampit ja rakenteet on suunniteltu ja rakennettu talkootyöllä. Urakassa kului kuukausi. Tilassa on myös vessa ja keittiö mutta juhlan kunniaksi jauhelihat ruskistettiin rampeilla.

Päivitys 22.10.2013

– Kävin Kemihallilla näyttämässä miten stensilillä voi kopioida logoa eri pinnoille.. Ja tilaan saatiin oma ilmoitustaulu. Sain myös luvan jättää kenttäkeittiö settini hallille säilytykseen.

42 Linkki videoon: http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=TiTzQy6znic

43 Vaihtoehtoinen linkki videoon: <https://vimeo.com/79899041>

44 Uusi paikallisuus: <http://www.setlementti.fi/uusi-paikallisuus/osahankkeet/lasten-ja-nuorten-uusi-paikallis/tapahtumat-ja-uutiset/?x267232=354689>

45 Kemihalli: <https://www.facebook.com/kemihalli>

MAUSTEPANKKI JA KAREN HIP-HOP

(Julkaistu: 22.10.2013)

Kemillä on hyvä maine monikulttuurillisuutta tukevana kaupunkina. Alueelle on asettunut paljon väkeä Aasiasta, erityisesti [Myanmarin](#)⁴⁶ alueelta. Täältä on lähtöisin esimerkiksi valtakunnallinen [Burman nuoret ry](#)⁴⁷. [Edit: Yritin moneen otteeseen olla yhteydessä Burman nuoret ry:seen mutta puheluihini, tekstiviesteihini eikä sähköposteihini ei vastattu. En saavuttanut vähemmistöjä kunnolla Kemin matkojen aikana. Ongelmana oli Heimo -hankkeen aikataulut (ja raha). En pystynyt viettämään kaupungissa enemmän kuin 20 päivää mikä nippanappa riitti tähän näissä kuvailtuihin prosesseihin. Herkempien vähemmistöryhmien kohtaaminen olisi vaatinut paljon syvällisempää tutustumista kaupunkiin.]

Pääsin osallistumaan **Kaisu Tannerman** vetämään opetukseen Hepolassa, jonka perään Kaisu esitteli miten koulun monikulttuurinen ohjelma on järjestetty. Sillä Hepola on pienempi kuin kaupungin muut koulut, maahanmuuttajien tarpeen tulevat hyvin huomioiduiksi. Osa matkustaa kouluun kaupungin toiselta laidalta asti. Oppilasryhmään kuului suomen- ja muunkielisiä nuoria. Teimme porukalla [Sari TM Kivisen ja Amal Laalan "Maunvaihtopiiriin"](#)⁴⁸ [Edit: Esittely Maunvaihtopiiristä myös "Inspiroivia nykyaideprojekteja" alaotsikon takaa] innoittamana harjoituksia, joiden avulla oppilaat pääsivät kommentoimaan toistensa lempiruoka aineksia ja kirjoittamaan lyhyitä kuvailuja toisistaan. Harjoituksen keskiössä olivat ruokien yksittäiset ainesosat ja kokemukset Kemin kaupungista.

Suoraan pakolaisleireiltä Kemiin tulleet oppilaat, ovat ensin käyneet vuoden verran valmentavassa opetuksessa ja aloittavat koulun usein vuotta alemmalla luokalla kuin paikalliset ikätoverinsa. Thaimaassa sijaitsevilta leireiltä saapuvat eivät välttämättä puhu keskenään samaa kieltä ja [Kareninkulttuurin](#)opettajalla⁴⁹ **Elsa Dohilla** sekä erityisopettaja **Marjatta Pörhöllä** on kova työ totuttaa oppilaat suomalaiseen koulutyöhön. Oppilaiden ja vanhempien kanssa keskustellaan perhetapaamisissa. Perhetapaamisten myötä opettajat ovat saaneet kuulla, kuinka vaikeista pakolaisleirien olosuhteista nuoret ovat ponnistaneet koulutielle. [Edit: Yritin saada myös Elsa Dohin kautta yhteyden pakolaisnuoriin mutta yhteys katkesi moneen otteeseen. Ilmeisesti nuoret itse eivät olleet halukkaita tapaamaan minua vaikka Elsa olisi ollut välittimenä. Projeti jäi vieraaksi vähemmistönuorille.]

Tunti kulki leppoisasti. Ensin oppilaat nimesivät yhden ruoka-aineen josta pitivät. Tämän jälkeen he kirjasivat paikan mistä ainesosaa löytää sekä

46 Lisää Myanmarista: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Myanmar>

47 <http://www.byafinland.com/>

48 Meidän ateriat=Meidän tarinat: <http://www.ourcuisineourstories.blogspot.fi/>

49 Lisää Karenin kulttuurista: <https://fi.wikipedia.org/wiki/Karenit>

henkilön, joka siitä tulee mieleen. Sitten oppilaat kertoivat mikä on heidän lempipaikkansa Kemissä, mitä siellä tehdään ja keiden kanssa. Kun vastaukset oli kirjattu paperit vaihdettiin sattumanvaraisesti. Tämän jälkeen oli keksittävä ruokaresepti, jossa edellisen kirjoittajan nimeämää ruoka-ainetta voisi käyttää ja mitä Kemi-kuvailut kertoivat kirjoittajasta.

Opetus oli seko-kielistä. Kirjoitin sen lomassa taululle sanakirjasta sattumanvaraisesti luotuja lauseita Burmalaisilla aakkosilla. Myös vastaukset kysymyksiin toimitettiin osin eri kielillä. Osalla oppilaista on vielä suomen kielen opinnot alussaan.. Koulun päätyttyä muunkieliset nuoret jatkavat ammattiopintoihin (pojat usein autolinjalle ja tytöt kokkikouluun). Ne jotka eivät saa päättötodistusta ja jatkava suomenkielen opiskelua iltakoulussa. Hepolan oppilaita jatkaa myös lukioon.

Haaparannan vierailun innoittamana Kaisu on saanut perustettua kouluun myös "Maustepankin". Pankista löytyy tulisia mausteita, joiden avulla keskuskeittiön ateriat saadaan maistumaan! Aasiasta suomeen tulevien mielestä suomalainen ruoka on usein täysin mautonta, joten maustepankki tuli tarpeeseen. Sitä ylläpidetään koulun oppilaskunnan avulla ja sitä rahoitetaan koulun kioskin myyntituloilla. Kaisu seuraa mausteiden kulumista ja uusii valikoimaa tarpeen vaatiessa. Hän myös kertoi, että kaupunkiin saapuu säännöllisesti kauppa-auto, jonka valikoimaan kuuluu aasialaisia ruoka-aineita ja monikulttuuriseen keittiöön kuuluvia muita ruokia. Kauppa-auto perinne siis elää voimissaan!

Kaisun avulla tutustuin **Roe Heroon**. Hän on Karenin kulttuuria edustava Myanmarilainen, joka on syntynyt pakolaisleirillä Thaimaassa. Roe on muusikko joka sanoittaa, miksaa sekä räppää. Hän on vakava harrastaja ja toimii osana Karenin kulttuuria edustavaa hip-hop remmiä (**K.B.F**). Porukalla on toimintaa pitkin Meri-Lapin aluetta aina Ruotsiin asti, jonne poika on myös matkustanut moneen otteeseen keikkailemaan. Erityisen kiinnostavaa oli kuulla miten kansainvälistä Roen porukoiden toiminta on. Roe on sanoittanut räppiä ja tehnyt taustoja esimerkiksi Yhdysvalloissa asuville Karenilaisille kavereilleen.

Katselimme pojan videoita youtubesta, jossa Roella on [oma kanava](http://www.youtube.com/channel/UCbBB98Ah0-cdSsHd1qwauZA)⁵⁰. Roe on leikannut alla näkyvän videon, jossa hyvä ystävä Ruotsista **SmaLL C (K-History)** ja Roe laulavat omalla kielellään Karenin kulttuurista ja historiasta. Video on kuvattu kännykkäkameralla Kemissä. Roe soundi on aavistuksen päreillä – Se lienee tyylittelyä. On hauskaa miten hänen kielensä taipuu räppiin. Lausuminen on pehmeää. Yksi tärppi kanavalta on Roen omaa ääntä kantava [avautuminen Karenin kielellä](http://www.youtube.com/watch?feature=player_detailpage&v=qu3NouH8wVw)⁵¹.

OPPILASKUNNAN POROPITSAT

50 Roe Heron youtube kanava: <http://www.youtube.com/channel/UCbBB98Ah0-cdSsHd1qwauZA>

51 Linkki videoon: http://www.youtube.com/watch?feature=player_detailpage&v=qu3NouH8wVw

(Julkaistu: 23.11.2013)

Valmistimme tänään [Kemin lyseon lukion oppilaskunnan](#)⁵² kanssa paikallistettua **Poropitsaa**. Tomaattikastike tehtiin tarkan reseptin mukaan ja päälle ladottiin n. 40% poroa “muistuttamaan porotaloudesta”, 10% katkarapuja “muistuttamaan merellisyydestä” ja 40% kinkkusuikaleita sekä 10% naudan jauhelihaa “muistuttamaan lantalaisuudesta”. Poron päälle laitettiin persikkaa ja kinkkusuikaleiden päälle ananasta (ehkä muistaen Kemin monikulttuurillisuutta). Glugeenittomassa pitsassa ainekset oli kasattu päällekkäin.. Yllättäen tässä yhdistelmässä poronlihan maku erottui voimakkaampana kuin maku-erotellussa versiossa.

Miettiessämme minkä makuinen Kemi on päädyimme keskustelemaan ravintoloista ja tulimme äänestäneeksi kaupungin parhaan ruokapaikan. Piste-enemmistön otti [Orkidean kukka](#)⁵³ mutta viisi tähteä lohkesi myös [Puistopaviljongille](#)⁵⁴. Tarkemmat arvostelut löytyvät “Reseptejä Kemistä” reseptiplärästä. Kun *Orkidean kukkaa* ja *Puistopaviljonkia* vertailtiin; kuvailtiin että *Paviljonki* tunnetaan “erittäin hyvänä ravintolana” mutta *Orkidean kukka* tunnetaan “pohjoisen parhaana Vietnamilaisena ravintolana”. *Orkidean kukasta* saa myös mausteita mukaan. Tuliset chilit toimitetaan keittiöstä pilttipurkeissa!

Ruokailun yhteydessä juttelimme Kemin musiikkikuvioista. **Jorma-Rock** tapahtumissa nuoret ovat päässeet tuottamaan musiikkia, jota tavallisissa nuorisotapahtumissa ei pääsisi kuulemaan. Jorma-Rockin nimi viittaa Jorma-kerhoon, joka on kaupungin nuorten kymmenisen vuotta sitten perustama järjestäytynyt epäjärjestö. [Jorma-Rock tapahtumassa 2013](#)⁵⁵ esiintyi mm. *Fear of Napalm*, *Denial*, *The Emils*, *Bög-Peters Mardröm*, *Glass Wipe*, *No Swaps* sekä *Rio De Vision* (josta löytyi myös tapahtuman miksaaja ja järjestäjä). Pikaisella otoksella oma suosikkini on [No Swaps](#)⁵⁶. Iltaisissa käy satakunta musiikin ystävää. Painotus on raskaassa musiikissa. Tapahtumat ovat ilmaisia ja niitä on nähty seurakunnan nuorisotilalla sekä Takitsulla ja Kansiksella.

Tapahtumat on järjestetty seurakuntanuorien [Nuoriso parlamentin](#)⁵⁷ eli **NuPen** mandaatilla ja tuotantotuella. Tekijät heittävät festivaalit rutiinilla. “Ensin suunnitellaan ja tarkistetaan mitkä rahkeet on.. Että onko mahdollista saada PA sekä miksaaja ja miten ne haetaan. Sitten tehdään juliste, facebook tapahtuma ja pannaan sana kiertämään. Sitten suunniteltu tapahtuma pannaan käytäntöön”. **Ville Soikkeli** hahmotteleen. NuPeen kuuluu 8-10 aktiivia. Työtehtäviä ei ole nimetty – Jäsenet tekevät “mitä milloinkin tarvitaan”.

52 Oppilaskunnan verkkosivut: <http://www.kemi.fi/lukio/oppilaskunta/>

53 Orkidean kukan verkkosivut: <http://orkideankukka.com/welcome.php>

54 Puistopaviljongin verkkosivut: <http://www.puistopaviljonki.fi/>

55 Jorma Rock tapahtuman facebooktapahtuma:
<https://www.facebook.com/events/335850983226299/>

56 *No Swaps* bandin video: <https://www.youtube.com/watch?v=mXAJBYxmzKQ>

57 Nuorisoparlamentti esiteltynä: <http://www.lanuti.fi/Suomeksi/Valitse-kunta!/Kemi/Kemin-seurakunta/NuPa>

Tenttasin syömingin päätteeksi kokemuksia "Punaisesta Kemistä". Ulkopaikkakuntalaiset kuittailevat paikallisia "Kemingradilaisiksi", mikä on hassua sillä nuorten arkeen puoluevärit eivät enää vaikuta. *Sirppi ja vasara* -graffititkin ovat viimevuosina vähentyneet kaupunkikuvasta. "Vielä vuonna 1988 kaupungilta virkaa hakevilla oli oltava jäsenkortti jompaankumpaan punaiseen puolueeseen [Kommunistit / Sosiaalidemokraatit]" Oppilaskunnan ohjaava opettaja **Marita Kukkola** muistelee.

[EDIT: Kukkola kertoi myös miesystävänsä romumetallin keruu harrastuksesta. Vuosien metallin kerulla oli lopulta kustannettu ulkomaanloma.].

"Punaisen Kemin" kaikuja kuuluu harrastustoiminnan piiristä. [Musiikkiopisto](#)⁵⁸ ja [Työväenopisto](#)⁵⁹ tarjoavat molemmat musiikkikoulutusta. Työväenluokkaiset ovat usein kääntyneet Työväenopiston puoleen.. Musiikkiopistoon on pääsykokeet ja pääsymaksut. Opistojen erona on, myös että Musiikkiopistossa järjestetään yksinlaulu tunteja. Mitä tämä kertoo Idols-laulukilpailusta? Yleisestiottaen "Punainen Kemi" vaikuttaa olevan nuorille nostalginen kaiku menneisyydestä. Mutta, "Imago punaisena Keminä on parempi kuin ei imagoa ollenkaan".

INSPIROIVIA NYKYTAIDeprojekTEJA

"Meidän ateriat = Meidän tarinat"

<http://www.ourcuisineourstories.blogspot.fi/>

Taiteilijat **Amal Laala**⁶⁰ ja **Sari TM Kivinen**⁶¹ ovat pyörittäneet jo parin vuoden ajan ruoka-aiheista taideprojektia "Meidän ateriat = Meidän tarinat". Sen myötä he ovat järjestäneet kokkailutyöpajoja, performanssiesityksiä ja toimittaneet keittokirjan. Taiteilijat edistivät projektiaan edellisen kerran Art Hämeen⁶² tapahtumassa Riihimäen graniittitorilla. Tavallisen toripäivän ratoksi tarjottiin mahdollisuutta vaihtaa makutottumuksia.

Toripöydälle oli levitetty kirjoituspaperia, tulosteita, ruoka-aineita ja sen laidassa oli suljettuja valkoisia rasioita. Sain Sarilta ohjeistuksen kirjoittaa tarinan minulle tärkeästä ruoka-aineksesta. Kun juttu oli valmis sen sai vaihdettua yllätysrasiaan. Sen sisältä löytyi omena ja lyhyt teksti, jonka kirjoittaja muisteli miltä lapsuuden omenat Bulgariassa maistuivat. Tulini siis vaihtaneeksi makukokemusta käytännössä. Vaihdoissa luovuttamani

58 Musiikkiopiston verkkosivut: <http://www.kemi.fi/musiikki/musiikkiopisto.html>

59 Työväenopiston verkkosivut: <http://www.kemi.fi/kto/>

60 Taiteilijan verkkosivut: <http://www.catalysti.fi/artists/amal-laala>

61 Taiteilijan verkkosivut: <http://www.saritmivinen.net/>

62 Art Häme: <http://arthame.fi/>

maku jäi osaksi Amalin ja Sarin keräämää arkistoa.

“Meidän ateriat = Meidän tarinat” projektissa yhdistyy Sarin into kirjoittaa ja Amalin kiinnostus keittiökulttuureihin. Tarinat ja ruuat ovat luonnollinen pari. Ne yhdistävät perheitä, kansakuntia ja kulttuureita. Ruokiin liittyvien kokemusten vaihtaminen toimii keinona syvälliselle kulttuurien vaihdolle. Sarin ja Amalin tavoite on edistää Suomessa toimivien kulttuurien integraatiota, eli yhteisymmärrystä.

Projektin ensimmäisessä vaiheessa 2011 taiteilijat järjestivät kokkailu työpajoja. Vaativan etsinnän päätteeksi saatiin koottua vajaan kymmenen henkilön ryhmä, joiden kanssa taiteilijat valmistivat ruokaa. Jokainen kokkaaja edusti eri kulttuuria. Sessiot avasivat taiteilijoille ovet kotikokkien keittiöihin. Kokemukset on kerätty keittokirjaan, jota taiteilijat jakoivat yleisölle Riihimäen graniittitorilla.

Työpajojen lisäksi taiteilijat ovat esiintyneet esimerkiksi **IRVi tapahtumassa**⁶³, rasismien vastaisilla viikoilla Helsingin STOAssa. IRVin esitykseen osallistui myös työpajojen kotikokkeja. Esityksen pääosassa olivat eri ruokien herättämät omakohtaiset muistot ja kokemukset. Riihimäellä toteutettua “Maunvaihtopiiriä” on järjestetty jo muutamaan otteeseen. Tapahtumat jakavat projektin tuottamaan tietoa uusille yleisöille.

Taiteilijoiden urakka jatkuu edelleen ja sen etenemistä voi seurata projektin verkkosivuilla. Pitkätähhtäimen tavoitteena on luoda “Meidän ateriat = Meidän tarinat” projektille arkisto, joka edustaa projektia ajasta ikuisuuteen.

Yhteiskunnallinen kokkikoulu

<http://riikkakuoppala.net/wordpress/blog/2010/06/15/mom-im-hungry/>

Alkovi Galleria⁶⁴ sijaitsee Helsingin Kalliossa ja sen vieressä toimii ainakin toistaiseksi myös Veikko ja Lahja Hurstin⁶⁵ laupeudentyön ruoanjakelupiste. Kun taiteilija **Riikka Kuoppala**⁶⁶ sai 2009 kutsun järjestää galleriassa näyttely, laupeudentyön ruoanjakelu oli kesälomilla. Tästä kehittyi ajatus luoda galleriatilaan kuukauden kestävä ruoanjakeluprojekti. Tapahtuman nimeksi muodostui: “Äiti, mulla on nälkä!”⁶⁷ ja sen toiminta pyrki keräämään huomiota lapsiperheiden lisääntyneelle köyhyydelle. Taiteilija otti tapahtuman ajan vastaan ruokalahjoituksia ja järjesti ne gallerian ikkunaan. Näyttelyn päätteeksi kertyneet ruuat jaettiin niitä tarvitseville perheille avoimessa tapahtumassa.

63 <http://www.stoa.fi/EnrolmentClient/info.aspx?Key=A689D19EDCD257FADE8E6E728C392B1F>

64 Alkovi galleria: <http://alkovi.linnake.net/>

65 Laupeudentyön verkkosivut: <http://www.hurstinapu.net/>

66 Taiteilijan verkkosivut: <http://riikkakuoppala.net/>

67 Kuvia näyttelystä gallerian verkkosivuilla: http://alkovi.linnake.net/Kuoppala_Riikka.html

Projekti keräsi paljon mediahuomiota... Lapsiperheiden lisääntynyt köyhyys oli myös kirkon johtaman Yhteisvastuukeräyksen⁶⁸ vuoden 2010 teema ja järjestö ehdotti Riikalle, että samanlainen keräystapahtuma toteutettaisiin uudestaan. Tällä kertaa paikkana toimi Helsingin Sanomatalon Mediatori. Talon ympäristö on vaikea paikka saada ruuankeräys onnistumaan ja Riikka kehitti tapahtuman yhteyteen myös uutta toimintaa. Tilanteesta kehkeytyi ensimmäinen "Yhteiskunnallinen kokkikoulu".

Kokkikoulut ovat julkisia tilaisuuksia, joissa yleisö pääsee seuraamaan kokkaamista ja osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Riikka toimii tyypillisesti tapahtuman emäntänä ja kutsuu vieraakseen kansalaisaktiiveja, joiden toiminta liittyy sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tavoitteluun. Tapahtuman aikana vieraat valmistavat aktivistiseen toimintaansa liittyviä aterioita. Tilaisuuksien myötä Riikka kohdentaa huomiota ajatuksille, jotka muutoin torjutaan julkisesta keskustelusta.

Yhteiskunnalliset kokkikoulut muistuttavat tyyliltään television ruoka-ohjelmia ja ne on myös kuvattu videolle. Tapahtumat keskittyvät aistikkaaseen ruokaan, minkä saattelemana käydään keskustelemaan aktivistien työstä ja politiikasta. "Kun haluaa saada ihmisiä puolelleen, kannattaa heille valmistaa hyvää ruokaa" taiteilija kertoo.

Riikka juontaa tapahtumat ja haastattelee vieraita lennossa. Myös yleisö voi esittää kysymyksiä ja pääsee tyypillisesti maistelemaan annoksia. Kokkikoulu järjestettiin Suomessa edellisen kerran Ateneumin taidemuseossa 2011, jolloin taiteilijaryhmä *Contemporary Santa Claus Artist Association* (**Eemil Karila**⁶⁹ ja **Kalle Lampela**⁷⁰) valmistivat paikalla aitoa ylikansallis-lappilaista jouluruokaa ja kävivät keskustelua Lappiin liitetystä stereotypioista eli ennakkoluuloisista yleistyksistä, joiden todenperäisyys jää usein kyseenalaistamatta.

Sittemmin Riikka on toteuttanut projektia ulkomailla **Amélie Deschampsin** kanssa. Videolle kuvatun kokkaussession aikana Georgialainen seksuaalivähemmistöjen oikeuksia ajava aktivistiryhmä valmisti paikallista perinneruokaa khinkaleja⁷¹ ja kuvaili miten homofobian vastainen hiljainen mielenosoitus Tbilisissä oli joutunut väkivaltaisen vastamielenosoituksen kohteeksi.

Solidaarisuushillo

<http://www.solidaarisuushillo.com/>

Tampereen Hirvitalolta⁷² käsin käynnistyi 2009 Second Forest -projekti,

68 Yhteisvastuukeräys: <http://yhteisvastuu.fi/fi/>

69 Taiteilijan verkkosivut: <http://www.eemilkarila.net/>

70 Taiteilijan verkkosivut: <http://www.kallelampela.com/>

71 Mikä on Khinkali? <https://fi.wikipedia.org/wiki/Khinkali>

72 Hirvitalo: <http://www.hirvikatu10.net/>

jonka tavoitteena on tarkastella suomalaista metsää kriittisesti. Projektin myötä taiteilijat tutustuivat **Richard Thompson Coonin** ja **Junya Lek Yimprasertiin**, jotka työskentelevät aktiivisesti parantaakseen Suomessa kausityöläisinä työskentelevien marjanpoimijoiden oikeuksia.

Valtaosin Thaimaasta houkutellut marjanpoimijat työskentelevät turistiviisumin turvin. He eivät siis ole työsuhteessa suomalaisiin yrittäjiin, jotka maksavat vain poimituista marjakiloista. Poimijat jäävät siten oman onnensa nojaan, mikäli sairastuvat tai jos eivät löydä tarpeeksi marjoja pomittaviksi. Pahimmissa tapauksissa tulot jäävät vähäisiksi ettei niillä ole kyetty maksamaan pois lainoja, joiden turvin Suomeen on tultu työskentelemään. Tulijoille on lupailtu helppoja tuloja.. Työskentelyolosuhteet metsissä ovat kuitenkin hyvin vaativia. Suomessa on jopa kuollut yksi Thaimaasta lähtöisin ollut kausityöläinen.

Jotta marjanpoimijoiden tilanne tulisi paremmin tunnetuksi taiteilijat kokosivat Solidaarisuushillo-työryhmän, johon kuuluu avoin joukko vapaaehtoisia eripuolelta Suomea. Porukka kehitti perinteisen mustikkahillo-reseptin pohjalta kausityöläisten järjestäytymistä tukevan Solidaarisuushillo -tuotteen. Sen marjat on kerätty avoimissa yleisötapatumissa, joiden yhteydessä on keskusteltu marjanpomijoiden tilanteesta ja luonnosta. Valmiit hillot on purkitettu kauniisti ja myyty toreilla sekä muissa tapahtumissa. Myynnin yhteydessä on taustoitettu projektia ja jatkettu keskustelua. Solidaarisuushillo maustaa kansalais- ja ihmisoikeusjärjestöjen ponnisteluja siirtotyöläisten oikeuksien parantamiseksi. Työryhmä pyrkii siihen, että hillon tuotantoprosessi olisi osallistuttava, läpinäkyvä ja oikeudenmukainen. Siten tuotantoa reunustava solidaarisuuden aate pääsee vaikuttamaan hillon makuun.

Markkinatalouden vahvistamisen sijaan se on suunniteltu tukemaan kotitalouksien piiriin kuuluvia sosiaalisia ja taloudellisia verkostoja.

Tuote yhdistää Thaimaasta lähtöisin olevat marjanpoimijat ja puhdasta lähiruokaa arvostavat suomalaiset.. Myyntituotoilla on tuettu ennen kaikkea Thaimaasta käsin toimivaa **Thai Labour Campaignia**⁷³. Organisaatio on tarjonnut lakiapua Ruotsissa ja Suomessa työskennelleille pomijoille, jotka ovat yrittäneet periä palkkasaataviaan marja-alan yrityksiltä oikeusteitse. Se on myös haastatellut poimijoita heidän kotipaikkakunnillaan ja tehnyt katsauksia thaimaalaisten siirtotyöläisten tilanteista ympäri maailmaa.

Marjanpoimijoiden, kansalaisjärjestöjen ja aktivistien työllä on ollut vaikutus lainsäädäntöön. Vuoden 2014 alusta ulkomaisille kausityöntekijöille on tulossa oikeus sosiaaliturvaan⁷⁴. Lakimuutosta esitellessä käytetään esimerkkinä usein juuri ulkomailta tulevien marjanpoimijoiden tilannetta. Vaikka muutos on harppaus kohti parempaa ei se korjaa perusongelmia. Pienituloiset, työnantajasta riippuvaiset

73 <http://thailabour.org/>

74 http://yle.fi/uutiset/ulkomaisille_kausityontekijoille_tulossa_oikeus_sosiaaliturvaan_laki_uudistuu/6870854

kausityöläiset jäivät edelleen pinteeseen. Pienillä tuloilla on mahdoton tulla toimeen ja vaatii uskallusta penätä oikeuksiaan – Lopettaa työpäivä kesken, esimerkiksi päästäkseen lääkäriin. Monien huolena on, että marjapöimijöiden riisto on vasta alkua laajemmalle siirtotyöläisten hyväksikäytölle.

Pizzeria Babylon

<http://www.beelsebub.org/>

On yleistä, että pakolaiset ja maahanmuuttajat ajautuvat tekemään töitä alipalkattuina. Heidän sijoittumistaan työelämään kontrolloidaan kielipolitiikalla – Jos ei osaa Suomea päätyy hommiin jotka eivät muille suomalaisille kelpaa. Eriarvoistava tilanne säteilee myös maahanmuuttajien keskenäisiin suhteisiin.. Iranista pakolaisena Suomeen saapunut **Dzamil Kamanger** hakeutui töihin Helsingiläiseen pitseriaa, kun ei vielä osannut Suomea niin hyvin että olisi saanut osaamistaan vastaavaa työtä. Hän päätyi työskentelemään pimeästi, ilman työ sopimusta ja tehden poskettoman pitkiä työpäiviä.

Raha tuli tarpeeseen ja rooli työläisenä helpotti sopeutumista uuteen kulttuuriin. Dzamil oli pidetty pitsanpaistaja (koska ei pihtaillut täytteissä kuten ravintolan omistaja) ja sai värvättyä taidetta opiskelevan **Kallen Hammin** töihin samaan ravintolaan. Suomenkielen taitajana Kalle toimi kassan takana. Asemastaan käsin tämä sai uuden näkökulman suomalaisuuteen. Yhdessä miehet todistivat minkälaisia hankaluuksia maahanmuuttajien ja malkasuomalaisten kohtaaminen ruokakulttuurin äärellä voi nostaa pintaan.

Asiakkaat halusivat pitsansa nopeasti ja halvalla; eikä työntekijöitä välitetty kohdata. Vaikka kokki tunsikin ylpeyttä ruokakulttuuristaan ja haluaisi vilpittömästi rikastuttaa ruokailijoiden makukokemuksia niin asiakkaat kelpuuttivat suuhunsa vain totuttuja teollisesti prosessoituja einismakuja! Dzamilin mukaan oli lannistavaa tarjoilla suomalaisille huonolaatuisista raaka-aineista tehtyjä, rasvaisia pyttileipiä. Hän halusi tarjota ympäristölleen parempaa. Niimpä Kallen ja Dzamilin rupesivat tekemään kokemuksistaan taidetta.

Ensimmäinen yhteisnäyttely "Pizzeria Babylon" toteutui Helsingin taidehallissa (2000). Näyttelytila sisustettiin pitserioista tutuilla tarpeistoilla ja teoksiin lukeutui mm. Dzamilin suomeen asettautumisesta kertovia valokuvia. Kuvat esitettiin pitsalaatikoista valmistetuissa kehyksissä.

Pitseria-Taidenäyttely osoittautui teräväksi vertauskuvaksi suomalaiselle maahanmuutto- ja pakolaispolitiikalle. Sävy jolla maahanmuuttajista puhutaan muistuttaa pitseriasta, jonka asiakkaat kelpuuttavat ainoastaan "makuunsa sopivia täytteitä". Poliittisen vaikuttamisen keinoilla koitetaan valita maailmalta suomalaisiin arvoihin kelpaavat ihmiset. Tavoitteena on haalia korkeasti koulutettua työvoimaa, mistä seuraten pakolaisten hätä ja muuten kiinnostavat ihmiskohtalot jäävät marginaaliin.

Kallen kuvailee maahanmuuttoa koskeva lainsäätöä "periaatteessa kauniiksi". Sen mukaan integraatio esitetään kaksisuuntaisena prosessina, jossa pakalliset ja uudet kulttuurit vaikuttavat toisiinsa perinpohjaisesti. Ongelmana on, että tämä ei käytännössä toteudu. Tulijat sijoitetaan syrjään, jolloin eri kulttuureista lähtöisin olevat ihmiset pääse maustamaan toisiaan.

Kalle ja Dzamil kehottavat sekoittelemaan raaka-aineita ennakkoluulottomasti mutta säilyttämään samalla kunnioittavan suhteen kunkin raaka-aineen ominaismakuun. Vain näin voi syntyä yllättäviä herkkuja.. Tulevaisuutta pääsee jo maistelemaan aasialaisissa katuokeittiossa. Viimeisimmällä matkallaan miehet olivat päässeet maistamaan mm. Jäätelöä paahtoleivällä.

Maahanmuuttovirastoon pitäisi palkata kokki!

LINKKEJÄ

Kemi	
Hepolan koulu Rehtori Anna-Maija Leinonen	http://www.kemi.fi/hepo/
Kemin rullalautailijat ry Matti Hasti, Sami Järvelä, Arttu Nykänen	https://www.facebook.com/kemihalli
Kemin lyseon lukion oppilaskunta Ohjaava opettaja: Marita Kukkola	http://www.kemi.fi/lukio/oppilaskunta/
Veitsiluodon Metsämiehet ry	http://www.veitsiluodonmetsamiehet.fi/
Nuorisoparlamentti (mm. Jorma Rock aktiiveja)	http://www.lanuti.fi/Suomeksi/Valitse-kunta!/Kemi/Kemin-seurakunta/NuPa
Luotolan nuoret ry:n toimitila Siipi Toiminnanjohtaja Eija Pirjetä	http://www.lanuti.fi/Suomeksi/Valitse-kunta!/Kemi/Luotolan-Nuoret-ry

Loppusanat:

Olisi reippaammin tunnustettava kohdat, joissa hyvinvointivaltio on pettänyt. Tunnustettava ettei niitä koskaan saada takaisin ja käydä täyttämään paikkoja uudella työllä – Siitä tulee uskomatonta. Jokaisessa kylässä oma seppä ja mylly. Päästään palaamaan edeltäneisiin nyt tuhnuisilta tuntuviin malleihin. Prosessille etsitään syypäätä mutta sitä ei tulla löytämään. Varmaan se on loppupeleissä öljyn loppuminen. Sen vuoksi koulukuljetukset tullaan pian tekemään jalan ja kaupungin laitamien sekä keskustan välillä liftataan. Tämä ajatus vaikuttaa vielä taantumiselta mutta on tosiasiasa sci-fi-unelma – Lapsoset hiihtävät kouluun kantaen gps-laitteita ja kosketusnäyttöjä repuissaan. Ne ei sulje toisiaan pois. Se on kuulkaa hieno näky pimeää taivasta vasten kun tablettitietokone hohtaa. Kemi on ihan kiva kaupunki. Nuorison poismuuttoa ei pitäisi yrittää kynsinhampain estää vaan pikemmin kannustaa.. Kun tehtaot lakkaavat niin Kemi lakkaa. Keskustan palvelut on luotu erilaista tulevaisuutta varten. Se vähä Kemistä tulee elämään nuorien muistoissa.

